

AVANÇAR EN EL CONTROL FINANCER: LA SUPRESSIÓ DELS PARADISOS FISCALS

Juan Hernández Viguera

Doctor en Dret, especialitzat en la crítica política de la desregulació financera

Ponència traduïda, pronunciada en castellà

Gràcies a tots vostès per la seva presència aquí. I abans de res vull expressar el meu agraïment a la Fundació Alfonso Comín per convidar-me a aquest cicle de conferències i poder parlar a l'empara del nom d'una de les persones que va creure que una altra Espanya i un altre món eren possibles.

Per entrar directament en el tema que avui ens convoca, començaré dient que en certa mesura les tres cimeres del G-20 han plantejat el tema de la necessitat de regulació dels mercats financers mundials, reconeixent així el problema de la desregulació imperant en aquest camp, sense haver-lo resolt fins avui. Però, sobretot, han actualitzat entre els ciutadans l'afer dels paradisos fiscals tot i que no l'hagin resolt, contràriament al que ens explica la premsa.

Abans i després de la segona cimera del passat abril a Londres, els nostres governants van parlar de suprimir-los, potser perquè era una manera d'arribar als electorats davant el desconcert general enfront la prolongació i profunditat de la crisi financera global i els problemes econòmics derivats. Ara, des de fa mesos, l'atenció dels governs segueix centrada en la resolució dels greus efectes econòmics de la crisi del sistema financer als països i els problemes que segueixen sense resoldre's, des de l'escassetat del crèdit a les empreses i als consumidors fins el greu nivell d'atur.

I després del recent fracàs de la cimera de Pittsburg, podem preveure que estarem un llarg temps parlant de la crisi. **PERQUÈ ELS GOVERNS DEL G-20 NO HAN TOCAT LES CAUSES DE FONTS QUE VAN PROVOCAR LA CRISI DEL SISTEMA FINANCER GLOBALITZAT**, entre les quals es troben l'opacitat representada pels anomenats **PARADISOS FISCALS**, veritables **ZONES SENSE LLEI** per a la banca i el diner brut.

L'OPACITAT DEL MÓN FINANCER

Abans de res, he d'anticipar que per entendre l'afer dels paradisos fiscals, hem de situar-lo en el marc de la globalització financera i analitzar somerament les TRES característiques bàsiques dels mercats financers, origen de la crisi, com són la desregulació, la globalitat i l'opacitat.

Primera. **LA DESREGULACIÓ o CARÈNCIA DE NORMES ESTATALS O INTERNACIONALS**, és a dir, **EL DESCONTROL DE LA BANCA GLOBAL**, que manca de supervisió d'alguna autoritat pública sobre les seves operacions internacionals. Un dels èxits de l'anomenada revolució conservadora que es va introduir silenciosament juntament amb les privatitzacions durant els anys vuitanta i es va consolidar en els noranta.

Segona. **LA GLOBALITAT** dels mercats financers, del crèdit, de les assegurances, dels valors, que **DERIVA DE LA LLIBERTAT ABSOLUTA DELS MOVIMENTS INTERNACIONALS DE CAPITALS**.

Tercera. Sumades les dues anteriors generen l'OPACITAT o la manca de transparència dels mercats financers, com es diu en el llenguatge políticament correcte. És la causa profunda de la crisi, que atorga un avantatge competitiu als centres financers per a no residents o offshore, coneguts com a paradisos fiscals.

El que ofereixen i venen en els mercats, els països i territoris considerats paradisos fiscals, és que situen el negoci bancari i financer fora del control de les autoritats de la resta de països i dels organismes internacionals, precisament per aquesta opacitat. És el seu avantatge competitiu que accentua el descontrol del món financer, on impera el *laissez faire* més absolut, la doctrina del fonamentalisme del mercat que diu el premi Nobel Joseph Stiglitz, amb les conseqüències que estem vivint.

I per a molts crítics està clar que una conseqüència fonamental d'aquesta doctrina política del predomini del mercat sobre l'Estat ha estat la crisi financera amb els tremends efectes sobre les economies que pateix mig món. Una crisi que ningú ens va anunciar ni predir. Ni els experts ortodoxes, ni les organitzacions internacionals ni els governs ni els Bancs centrals.

En un llibre recent, gens crític amb el sistema, de l'especialista en mercats del diari Financial Times, Gillian Tett, s'aporten dades molt significatives sobre com es va gestar la crisi a Wall Street. Entre altres, es recullen declaracions solemnes amb uns pronòstics molt optimistes sobre l'economia nord-americana, que feia mesos abans d'esclatar la crisi, un personatge ara molt conegut, **Ben Bernanke**, que llavors era President de consell d'experts de la presidència d'EEUU. I que després, com a governador de la Reserva Federal, el Banc central nord-americà, seria coautor de la guia política pel salvament del sistema financer global i el manteniment de la llibertat plena dels mercats que ara es manté gràcies als diners dels contribuents, tot i que diuen que ja s'ha superat.

Un altre exemple que recull aquesta periodista econòmica es refereix a una reunió d'abast mundial que va tenir lloc a Barcelona. I que revela que tampoc es va veure venir la crisi dins del propi món de la banca i dels operadors financers representat per una organització europea de titulització, **The European Securitisation Forum**.

El juny de 2007 va tenir lloc a Barcelona la reunió anual d'aquesta associació que va congrega més de 5000 participants d'arreu del món: experts, banquers i negociants d'un sector de les finances molt especulatiu, que s'engloba sota el terme titulització. El seu lema era "*la titulització recolzada per actius globals*". Explicat breument, la TITULITZACIÓ és l'art bancari desenvolupat en aquests darrers temps de convertir els crèdits concedits, els deutes dels seus clients en actius financers, en valors negociables. L'exemple de titulització ara més conegut és la conversió dels crèdits hipotecaris sense garanties, les famoses subprimes, en complexos productes financers nord-americans amb els quals especulava la gran banca i que encara es guarden en algunes carteres bancàries, sense que se sàpiga quant valen perquè ja no es venen ni es compren.

La colenda d'aquesta reunió es va produir el dia 11 de juny de 2007 en un ambient d'eufòria i d'optimisme, perquè encara es vivia en mig de l'abundància del crèdit i dels diners barats per a l'especulació.

Tanmateix, al dia següent d'aquesta cloenda s'obria ja la crisi financera amb la fallida d'un dels dos fons d'alt risc (*hedge funds*) que el banc d'inversions Bear Stearns, llavors el cinquè del món, disposava a les illes Caiman, que eren dues societats de bústia de correus; i mitjançant aquests fons d'inversions obtenia préstecs alçapremats, amb enormes préstecs sense gairebé disposar de diner propi, que s'utilitzava per especular amb els valors subprimes. I com sabem, després del fracàs del negoci, per

evitar la seva fallida va ser després el primer rescat bancari del govern Bush el març de 2008.

A la crònica de l'esdeveniment de Barcelona, que va tenir lloc just abans de que esclatés la CRISI, s'evidencia que els propis protagonistes del negoci financer no la van veure venir. I així mateix es revela l'altíssim grau assolit per l'opacitat financera, que juga com una basa dels operadors en el casino financer mundial. I per veure que es tracta d'un casino només cal parar atenció al propi llenguatge i a la terminologia que utilitzen els anglòfons.

I és sabut que aquest funcionament opac ha permès la lliure "fabricació" de productes complexos i incomprendibles pels propis gestors, com han confessat els directius del Citibank, malgrat que eren refugi de gran part de l'estalvi mundial a més de ser objecte d'especulació. Aquesta opacitat dels mercats financers té, doncs, unes causes concretes i concedeix un avantatge als paradisos fiscals a nivell mundial. Les causes són les pròpies característiques dels mercats financers que hem apuntat, la mateixa globalització que té com a exemples la fallida de Lehman Brothers i el rescat del conglomerat assegurador d'AIG; i la deficient regulació i supervisió estatal de bancs i operadors financers com exemplifica la Unió Europea que no té supervisor comunitari per a les transaccions internacionals. La conseqüència és l'opacitat dels centres financers offshore, extraterritorials o per a no residents, representats pel secret bancari de Suïssa i de l'illa Caiman que els hi atorga un gran avantatge per competir en els mercats mundials del diner.

I aquest obscurantisme dels centres offshore, dels anomenats paradisos fiscals els ha dut a exercir un paper clau en la crisi financera. Un paper que la majoria dels mitjans de comunicació ens han amagat i que és a l'origen dels problemes econòmics que pateix Europa i la resta del món. A aquesta conclusió arribem en analitzar les operatives revelades per les amenaces de fallides que van generar rescats bancaris duts a terme pels governs als EEUU, al Regne Unit i a Europa. Un funcionament generalitzat que s'ha denominat

EL SISTEMA BANCARI A L'OMBRA

Veiem el cas significatiu del Banc britànic Northern Rock, de l'operativa del qual en tenim molts detalls gràcies als debats al Parlament britànic sobre la seva "nacionalització", un rescat a costa del contribuent britànic.

Tots recordem les cues dels estalviadors espantats davant les sucursals d'aquest Banc, a començaments de 2008. En fracassar el negoci que tenia muntat amb valors recolzats per les hipoteques *subprimes*, sense garanties, per no declarar-se en fallida va haver d'obtenir préstecs en diner públic. I el febrer de 2008, el govern britànic va decidir la seva "nacionalització", inclosa la seva filial en el paradís fiscal de l'illa de Guernesey, al Canal. Doncs bé, el debat parlamentari en el qual es va aprovar aquesta nacionalització, que donava la propietat de la majoria de les accions al govern sense intervenir en la gestió, es va poder conèixer el rerefons del negoci bancari que depenia de l'especulació financera. I van haver de decidir què es feia amb els 50.000 milions de lliures en bons emesos per una entitat denominada Granite, domiciliada a l'Illa de Jersey; perquè els seus bons havien estat recolzats pel Banc tot i que no era formalment el propietari d'aquesta entitat, que era una fundació registrada en aquest mateix paradís fiscal. I que quan van arribar els periodistes a Jersey buscant el domicili, es van trobar que era una simple bústia de correus i no tenia ni un sol treballador. Els parlamentaris no es van posar d'acord sobre si el Banc era o no el propietari legal, però el govern va decidir afrontar el pagament dels interessos i reemborsar el capital d'aquests bons amb diner dels contribuents britànics.

Actualment els grans grups de comunicació intenten que ens en oblidem, però hem de recordar que a finals de 2007 i a la primavera de 2008, a més de la sèrie de bancs nord-americans que van rebre quantioses ajudes públiques, hi va haver diversos bancs públics regionals a Alemanya que van estar prop de la fallida i van ser rescatats amb diner dels contribuents. I molts altres grans bancs de l'Eurogrup, com els del Benelux, Fortis i Dexia, i els bancs irlandesos. Tots ells afectats per la crisi de les subprimes i la subsegüent restricció del crèdit que va desencadenar unes amenaces de fallides en els bancs que més s'havien arriscat i que els governs van resoldre amb diner públic per salvar el sistema. I així es van produir una sèrie de rescats bancaris a Alemanya i alguns altres països de l'Eurogrup, que igual que en els casos de la City, van revelar l'important paper jugat pels mecanismes dels paradisos fiscals, tot i que se'ls hagi mantingut funcionant pels propis governs, i que van anar revelant l'existència d'una banca a l'ombra recolzada en paradisos fiscals.

El Maig de 2008, en una reunió de governadors de bancs centrals, el subdirector del Banc Internacional de Basilea presentava un informe denunciant l'existència d'una "Banca a l'ombra", descontrolada, que havia impedit als bancs centrals controlar la solvència dels bancs i, per tant, evitar la crisi. I altres analistes crítics anglòfons han corroborat aquest descontrol que han denominat amb l'expressió de "SHADOW BANKING SYSTEM", amb la qual cosa s'identifica una banca paral·lela, oculta, basada en els centres offshore o paradisos fiscals, que encara segueix funcionant.

Les arrels d'aquests "enrenous" estan en la transformació produïda en els mateixos bancs durant les dues darreres dècades, que van passar de ser institucions pel dipòsit de l'estalvi dels ciutadans, a convertir-se en operadors dels mercats financers, on recapten fons mitjançant emissions de bons i títols borsaris i obtenen préstecs desorbitats, l'anomenat alçament; i així mateix negocien amb els seus passius, amb els deutes dels quals són creditors, venent els crèdits concedits convertits en valors. El màxim benefici s'assoleix amb la màxima opacitat enfront les autoritats, burlant l'escassa legislació en vigor i disseminant els riscos.

Les funcions d'aquesta banca a l'ombra es resumeixen en tres trets:

1.- Aconsegueixen la màxima opacitat per a les entitats gestores amb noms enigmàtics (SPV, SIV, conduits, hedge funds, etc.) domiciliades en paradisos fiscals però dependents dels grans grups bancaris i pels seus productes complexos resultat de la innovació financera descontrolada.

2.- Escapen de la supervisió dels Bancs Centrals, perquè aquestes entitats opaques aconseguen desvincular la propietat d'aquests actius financers de la banca matriu, recolzades en les esclotxes d'una regulació deficient i la benevolència intencionada dels supervisors impregnats de la doctrina neoliberal.

3.- Disseminen els riscos de pèrdues en el negoci per tot el sistema financer mundial. I aquesta dispersió mundial dels riscos del negoci financer ha estat possible perquè la xarxa mundial dels centres offshore contribueix decisivament a ocultar els fluxos de diner que s'encadenen gràcies als sistemes telemàtics i electrònics des de fa anys.

Veiem el cas de Vanuatu que segueix estant catalogada com a paradís fiscal per l'OCDE des de l'any 2000. La República de Vanuatu, les antigues Noves Hèbrides, és un arxipèlag en el cor del mar de Coral al Sud del Pacífic. En la seva promoció del centre offshore en el seu lloc web sintetitzava en anglès els avantatges de la seva situació geogràfica per realitzar transaccions en temps real entre els mercats financers mundials, perquè el centre offshore se solapa amb mitja hora amb Nova York i tres hores amb Singapur i Hong Kong i empalma amb Londres. En aquest web es podia llegir el 2005 el següent:

“Vanuatu està situada en un fus horari singularment avantatjós per la seva localització com a centre financer, el dia comercial estàndard de la qual comença a les 7:30 a.m. igual que a la capital Port Vila. Això suposa uns trenta minuts de solapament amb Nova York, de manera que al tancament dels mercats neoyorquins es disposa (de les seves cotitzacions) a Port Vila a primeres hores de la jornada laboral.

A més, com que l'horari local d'oficina va tres hores per davant de Sigapur i de Hong Kong, Vanuatu cobreix una posició important entre els mercats mundials. Les operacions financeres, que puguin negociar-se a Singapur i Hong Kong durant el dia, poden domiciliar-se a Vanuatu en temps real. Port Vila roman obert fins que obren Londres i els mercats europeus, contemplant-se d'aquesta manera el temps-pont des de Nova York fins a Londres”.

Vet aquí exposada amb total claredat la realitat de la globalització dels mercats financers i la interconnexió dels centres financers offshore amb les seves característiques pròpies, com xarxes que circumden el planeta. És la seva dimensió financera a l'emparedat de la desregulació dels mercats mundials del diner.

Certament, com intentem subratllar avui els paradisos fiscals tenen una dimensió financera com indica el seu nom tècnic de “Centres financers extraterritorials”, que és la traducció del vocable anglès *offshore*, en el sentit de “no residents”. I aquesta dimensió financera genera el descontrol de la gran banca i de les grans Caixes d'estalvi i de les seves operacions internacionals.

Per a aquestes operacions d'abast internacional, a més de la opacitat, ofereixen l'atractiu del “baix cost fiscal” tant per les transferències legals de diner o il·legals amb frau i evasió fiscal. El cas és que aquesta dimensió fiscal, que és la més coneguda per la ciutadania, produeix una disminució dels ingressos públics i fa que els paradisos fiscals de manera soterrada condicionin i coartin les polítiques fiscals dels governs. Per això, són un problema polític; és la conseqüència política que generalment s'intenta ignorar. Els centres offshore soscauen les democràcies perquè fomenten i accentuen la competència fiscal entre els països permetent-los una competència deslleial. I a més condicionen les polítiques dels governs a favor de rebaixes d'impostos pel capital i pujades pels impostos sobre el consum i el treball. Amb l'agreujant de que a la UE, després de les privatitzacions els impostos representen el 90% ingressos públics.

A la qual cosa hem d'afegir que incentiven el blanqueig de diner brut aconseguint l'obstrucció i demora dels processos judicials per delictes econòmics; per tant, degradant la justícia per la corrupció i els delictes econòmics. Per a sùmmum, les informacions de premsa sobre el cas Gurtel, com de molts altres casos més recents, ens han il·lustrat una vegada més sobre com els paradisos fiscals faciliten l'ocultació del diner de la corrupció i el blanqueig de diner brut.

Perquè serveixen com a plataformes perquè les grans operacions bancàries i empresarials, legals o il·legals, s'aprofitin de les diferències entre les legislacions dels països, el que es denomina *arbitratge regulatori o legislatiu*; unes pràctiques que fan ineficaces les legislacions avançades o rigoroses perquè, donada la llibertat dels moviments de capitals, sempre hi haurà un país que tingui menys control i menys impostos específics, si les operacions es planifiquen a escala global. I les informacions dels mitjans convencionals ens tapen un altre efecte nociu per a la seguretat jurídica dels països i és que obstaculitzen i demoren els processos judicials sobre delinqüència econòmica. Per això fa anys que hem documentat que, al final, els anomenats paradisos fiscals van soscant les democràcies contribuint a dretitzar les polítiques de TOTS els governs. Cosa que ja es documenta en el nostre primer llibre sobre *Els paradisos fiscals*, subtítulat “Com els centres offshore soscauen les democràcies”.

EL FRACÀS DE LES POLÍTIQUES DELS GOVERNS DEL G-20

Després de més de dos anys del començament de la crisi financera, és evident el fracàs dels governs i de la tercera cimera del G-20 a Pittsburg per afrontar les reformes del sistema financer global. PERQUÈ NO S'HAN TOCAT LES BASES DEL SISTEMA que hem assenyalat i que són la GLOBALITAT dels mercats financers derivada de LA LLIBERTAT ABSOLUTA DELS MOVIMENTS INTERNACIONALS DE CAPITALS, acompanyada per LA DESREGULACIÓ, que van portar la carència de supervisió per a les operacions bancàries i financeres internacionals. I en conseqüència persisteix l'OPACITAT DE LES FINANCES, que segueix en vigor i no s'ha vist afectada per la política de rescats i ajudes a la banca. Per consegüent, salta a la vista que tampoc han tocat als centres financers offshore amb els rescats i les ajudes als bancs amb problemes, que se'ls han concedit sense condicions malgrat finançar-se amb diners dels contribuents.

Per evitar la fallida certa de tot el sistema bancari i financer globalitzat, els governs han prestat ajuda financera i/o han adquirit bancs de Wall Street, de la City i de l'Eurogrup mantenint les seves filials en paradisos fiscals. Unes ajudes i rescats bancaris amb càrrec als contribuents que han generat un augment del dèficit públic que amenaça els sistemes de protecció social en els països on existeixen i que hauran de cobrir-se amb un increment d'impostos indirectes; és a dir, sistemes tributaris més injustos, en lloc de combatre l'evasió fiscal i reformar les bases del sistema bancari globalitzat. Perquè per sùmmum, actualment el sistema financer mundial es manté sostingut pel diner públic; i la banca a l'ombra segueix funcionant ja que els governs han prestat ajuda financera i/o han adquirit les accions dels bancs de Wall Street, de la City londinenca i de l'Eurogrup mantenint les seves "filials" en paradisos fiscals que sabem per què s'utilitzen: per defraudar al propi Estat que els sosté.

Per això en el nostre darrer llibre de divulgació denunciem que la mediàtica lluita contra els paradisos fiscals, abans i després de la cimera del G-20 d'abril a Londres, ha funcionat com una CORTINA DE FUM per amagar que no hi ha hagut acords seriosos per reformar el sistema bancari i financer global; només s'han programat una sèrie de retocs "tècnics" per a la supervisió de la banca. L'anunci de reformes del sistema amb aquella sonora frase de "*s'ha acabat el secret bancari*" ha amagat que els acords del G-20 a Londres contra els paradisos fiscals han estat simplement una imitació de les mesures que JA VAN SER ACORDADES PEL G-7 a Okinawa (Japó) després de la crisi asiàtica i russa a finals dels noranta; que era tot un pla d'actuacions que no es van dur a terme.

Un dels resultats CONCRETES de la cimera del G-20 a Londres és que les Illes del Canal i de Man han deixat de ser considerades oficialment com a paradisos fiscals, quedant equiparades a Alemanya, França o Espanya. I l'efímera llista de l'OCDE a l'empara del G-20 va haver de ser modificada quatre dies després. I se succeeixen des del darrer abril en les edicions posteriors de la complexa llista (com es pot comprovar en el lloc web d'aquesta Organització o en [en un dels meus blogs](#)) han quedat reduïts a 20 o menys el nombre dels països i territoris que segueixen catalogats com a paradisos fiscals (*tax havens*), que no inclouen ja les Caiman, ni Mònaco, ni Suïssa.

I és que, si vostès em permeten explicar-ho perquè tothom ho entengui, es pot dir que la gran jugada mediàtica del G-20 ha estat emparar l'OCDE perquè rebaixés l'anterior catalogació de paradís fiscal que era més rigorosa. Per catalogar un país o territori com a paradís fiscal, l'OCDE va establir l'any 2000 que havia de complir quatre condicions tècniques:

- que en la jurisdicció hi hagi zero impostos o gairebé;
- que hi hagués manca de transparència respecte l'origen dels fons;
- que no intercanviï informació amb altres països;

- i que es reservin aquests privilegis fiscals per a entitats que no tinguessin activitat econòmic en aquesta jurisdicció.

Característiques que mantenen avui molts centres financers offshore a la pràctica. Aquell projecte de l'OCDE pretenia acabar amb els paradisos fiscals abans de 2006. COSA QUE ÉS EVIDENT QUE NO ES VA COMPLIR.

Ara els anomena **jurisdiccions que no compleixen els estàndards internacionals, si no han signat 12 convenis bilaterals per l'intercanvi d'informació fiscal amb l'altra part**. L'OCDE ha simplificat i desvirtuat la definició de "paradís fiscal" per esborrar-la com el FMI havia ja esborrat la denominació de "centre financer offshore" que designava la mateixa realitat financera. **I en baixar el llistó de mesura** tots s'han apressat a subscriure aquests 12 convenis entre sí i amb els països amb els quals els resulta més fàcil acordar-los. I oficialment està disminuint molt ràpidament el nombre de paradisos fiscals.

A la recent cimera del G-20 a Pittsburg, que s'ha mantingut el que es va aprovar a Londres, els governs s'han limitat a fixar terminis perquè es compleixi EL NOU CRITERI sense definir ni tan sols les possibles sancions. Per això, la realitat és que segueix viva la seva activitat bancària i financera OPACA, que es recolza en la manca de regulacions i de supervisió i en l'opacitat, que és realment el que venen en perjudici dels altres Estats. Perquè no se'ns diu que aquests convenis fiscals segons el model de l'OCDE respecten el secret bancari que els caracteritza.

Fa unes setmanes es feia públic que EL BANC BRITÀNIC BARCLAYS havia creat un fons d'inversions domiciliat a les Caiman. Per The Times de Londres i El País es tractava d'una operació per afavorir uns executius del Banc davant la possibilitat de que siguin limitades les seves retribucions variables o bons. Però la veritat és que aquest Banc intenta treure de la seva comptabilitat oficial i amagar els valors tòxics que posseeix encara en la seva cartera i no aconsegueix col·locar al mercat. És a dir, seguir amb el sistema bancari a l'ombra, causa de la crisi. Segons el Financial Times i el diari Expansión, aquest Banc intenta descarregar en aquest nou fons d'inversions, la cartera de valors tòxics que no tenen mercat i redueixen la seva solvència. Segueix, doncs, el descontrol de la banca internacional.

AVENÇOS POSSIBLES CONTRA ELS PARADISOS FISCALS

Tanmateix, els qui aspirem a una major justícia i equitat en democràcia creiem que **SÓN POSSIBLES ELS AVENÇOS PER A L'ERADICACIÓ DELS ANOMENATS PARADISOS FISCALS** i la superació del domini de les finances sobre l'economia real o productiva, que és la que genera llocs de treball i riquesa. Perquè la crisi financera no ha acabat: fa dies ens explicaven que la manca de crèdit fa que hagi disminuït la venda de camions, tot i que existeix demanda. I la solució es troba en serioses reformes del sistema bancari i financer que garanteixin el servei a l'economia i combatre l'evasió fiscal que faciliten els centres offshore.

Per finalitzar aquesta conferència, permetin-me que em limiti a l'ENUNCIAT DE LES ACCIONS I MESURES CONCRETES que podem considerar que són políticament possibles, si aconseguíssim entre tots dur-les a debat polític.

En primer lloc, he de destacar que el 2005 els grups d'Attac-Espanya vam elevar al govern espanyol un document avalat per unes quatre mil signatures de ciutadans amb el seu DNI, sol·licitant el no reconeixement legal en territori espanyol de filials i societats offshore, a països i territoris sense activitat econòmica local.

En segon lloc, s'ha de tenir present que la Unió Europea a la qual pertanyem, mai ha plantejat cap pla d'accions contra els perjudicis que als seus Estats membres els hi

genera Suïssa, Liechtenstein, Andorra i altres paradisos fiscals sinó que ha concertat tractats d'associació de lliure comerç amb cadascun d'ells i la Unió. Una associació que s'hauria de revisar.

Entenem que, amb i sense Tractat de Lisboa, són necessàries unes reformes a la UE; en especial, dos de fons:

1ª.- La regulació de l'"*espai financer europeu*" dotant-lo d'una supervisió pública comunitària controlada pel Parlament Europeu. Els nostres polítics acostumen a ignorar que la Unió es defineix com a "espai financer europeu" SENSE supervisor comunitari per a la banca i sense fronteres pel capital.

2ª.- S'ha d'aconseguir la modificació de l'art. 56 del TCE, traslladat a l'art. III-156 del Tractat de Lisboa, que prohibeix als Estats membres establir restriccions als moviments de capitals entre els països membres i amb tercers països, extracomunitaris. Aquest article ha estat denunciat com un obstacle pel combat contra l'evasió i el frau fiscal per l'Associació professional dels inspectors d'Hisenda en els seus Congressos.

I des de fa anys tenim empantanades dues revisions legislatives europees que no canvien el marc actual però que poden ser un avançament. És urgent la revisió de la directiva sobre l'estalvi que obliga a l'intercanvi d'informació fiscal entre els socis europeus i amb els països i territoris de l'entorn europeu, considerats paradisos fiscals, amb els quals s'hi han subscrit acords , per fer extensiva l'obligació d'informació fiscal no només sobre els titulars de comptes bancaris de dipòsit sinó sobre fons d'inversions, fideïcomisos i les altres entitats d'inversió financera. I és un escàndol del qual ningú en parla que segueixi sense ratificar per Espanya i altres socis europeus la tercera directiva sobre el blanqueig de capitals que havia d'haver entrat en vigor a començaments de 2008 i que inclou mesures defensives i de control sobre suposades filials bancàries en paradisos fiscals.

I sens dubte, aniria molt bé que el Consell europeu establís una penalització del *lobbisme* dels 15.000 professionals dedicats a influir sobre la tecnocràcia de Brussel·les que prepara propostes i reglaments que després són aprovats en reunions maratonianes pels nostres ministres de torn, amb vols d'anada i tornada el mateix dia.

TOTS AQUESTS SERIEN VERITABLES AVENÇOS, MODESTOS PERÒ REALS, CAP EL CONTROL DEL CAPITAL FINANCER I L'AVANÇAMENT CAP A L'ERADICACIÓ DELS ANOMENATS PARADISOS FISCALS perquè combaten la desregulació i l'opacitat de les finances.

MOLTES GRÀCIES.

Avançar en el control financer: *la suppressió dels paradisos fiscals*

Ponent: Juan Hdez.Vigueras

Cicle de conferències “*És possible un canvi de sistema econòmic?*”

Fundació Alfons Comín
Barcelona, 14 d'octubre 2009
Centre de Cultura Contemporània

Los mercados financieros

- Desregulación + Globalidad = Opacidad
- La opacidad, causa de la crisis financiera y ventaja competitiva de los centros offshore.

EUROPEAN SECURITISATION FORUM

- Barcelona, 2007: reunión anual del ESF con más de 5000 banqueros y financieros de todo el mundo.
- Lema: *Global Asset Backed Securitisation.*
(*Titulización respaldada por activos globales*)
- 11 junio 2007: clausura en ambiente de euforia y optimismo.
- 12 junio: quiebra de uno de los *hedge fund* del banco **Bear Stearns** registrados en las Caimán.

LA OPACIDAD FINANCIERA

- La globalización de los mercados financieros: la quiebra del Lehman Brothers y el rescate del conglomerado asegurador AIG.
- La deficiente regulación y supervisión estatal e internacional de bancos y operadores financieros. Ejemplo: *El espacio financiero europeo*.
- La opacidad offshore: el secreto bancario y operativo de los paraísos fiscales extraterritoriales (Suiza, Andorra o las Islas Caimán) es la ventaja competitiva frente a competidores.

El caso del Northern Rock Bank

- Al fracasar el negocio con valores *subprimes*: préstamos con dinero público.
- A comienzos de 2008: las colas de los ahorradores asustados.
- En febrero 2008: El gobierno británico “nacionalizó” el banco con su filial en la Isla de Guernesey.
- Debate parlamentario: quien respondía de los 50,000 millones de libras en bonos de la “filial” instrumental Granite en la Isla de Jersey.

El sistema bancario en la sombra

- Génesis: la mutación de la banca de depósitos en banca financiera.
- Titulización: la conversión de créditos-deudas en títulos valores cotizables. Aumento del crédito con apalancamiento.
- Funciones de la banca en la sombra:
 1. Lograr opacidad: con productos complejos mediante entidades (SPV, SIV, conduits, hedge funds) en *paraísos fiscales offshore*.
 2. Escapar de los Bancos centrales: desvinculando la propiedad de los activos financieros de la banca matriz.
 3. Diseminar los riesgos por todo el sistema financiero mundial.

El paraíso fiscal de Vanuatu

"Vanuatu está situada en un huso horario singularmente ventajoso por su localización como centro financiero, cuyo día comercial estándar comienza a las 7:30 a.m. igual que en la capital Port Vila.

Esto supone unos treinta minutos de solape con Nueva York, de modo que al cierre de los mercados neoyorquinos se dispone (de sus cotizaciones) en Port Vila a primeras horas de la jornada laboral.

Además, como el horario local de oficina va tres horas por delante de Singapur y de Hong Kong, Vanuatu cubre una posición importante entre los mercados mundiales.

Las operaciones financieras, que puedan negociarse en Singapur y Hong Kong durante el día, pueden domiciliarse en Vanuatu en tiempo real.

Port Vila permanece abierto hasta que abren Londres y los mercados europeos, completándose de este modo el tiempo-puente desde Nueva York hasta Londres."

Dimensiones de los centros financieros *offshore* o paraísos fiscales

- Financiera: generan descontrol de la banca y de sus operaciones internacionales.
- Fiscal: disminuyen los ingresos públicos (evasión y fraude fiscal) y coartan las política fiscales de los gobiernos.
- Política: socavan las democracias porque
 1. Estimulan la competencia fiscal entre países.
 2. Incentivan el blanqueo de dinero sucio con obstrucción judicial.
 3. Abusan de las diferencias entre legislaciones (arbitraje legislativo).

Los rescates bancarios

- Los gobiernos han prestado ayuda financiera y/o han adquirido bancos de Wall Street, de la City y del Eurogrupo manteniendo sus filiales en paraísos fiscales.
- Ayudas y rescates con cargo los contribuyentes y con aumento del déficit público a cubrir con incremento de impuestos indirectos.
- Y actualmente el sistema financiero mundial se mantiene sostenido por el dinero público.

La cortina de humo del G-20 Plus

- Abril en Londres:
 - Anuncio de reformas del sistema: “*se acabó el secreto bancario*” y la cortina de humo de los paraísos fiscales.
 - Nueva lista: la OCDE no considera paraíso fiscal la jurisdicción que suscriba 12 convenios bilaterales para información fiscal a petición.
- Septiembre en Pittsburgh:
 - El G-20, el primer foro para “*cooperación económica internacional*”.
 - Programa para “actuar conjuntamente en las reformas financieras”.

Avances posibles para la erradicación de los paraísos fiscales

1. Attac-España, 2005: No reconocimiento legal de filiales y sociedades offshore, en países y territorios sin actividad económica local.

4. Con y sin Tratado de Lisboa, reformas urgentes en la UE:
 - ❖ Dos de fondo:
 - 1.Regulación del "*espacio financiero europeo*" con supervisión pública.

2.Modificación del art. 56 TCE/art.III-156 T.Lisboa para que los gobiernos de la UE puedan restringir los movimientos de capitales extracomunitarios, en particular con Suiza y demás centros offshore.

 - ❖ Dos revisiones legislativas aprobadas y pendientes:
 - ❖ 1.Aplicación inmediata de la tercera directiva europea sobre blanqueo de capitales.

 - ❖ 2.Una revisión de la directiva del ahorro particular que incluya no solo cuentas bancarias sino fondos de inversión, fideicomisos (trusts), fundaciones, etc.

 - ❖ Penalización del *lobbismo* desbordado que pesa sobre la tecnocracia de Bruselas.